

Norge mangler klimaledelse

Foreslår «riksrevisjon» for klima- politikk

Professor etterlyser egen «riksrevisjon» for klimapolitikken: – Norge trenger en uavhengig faginstans som hvert år gjennomgår klimaregnskapene regjeringen legger frem.

Av Ine Schwebs

ine.schwebs@dagensperspektiv.no

Norge har sluppet ut 30 prosent mer CO₂ enn i 1990.

Norge ligger på andreplass når det gjelder høyeste utslipp av CO₂ i Europa, viser en ny rapport fra Norsk klimastiftelse. Kun Kypros har sluppet ut mer CO₂ enn Norge.

Norske utslipp gikk ned 1,7 prosent fra 2016 til 2017, meldte SSB tidligere i år, men tallene til SSB er regnet om til såkalte CO₂-ekvivalenter.

Man regner gjerne om pådrivet av alle klimagasser til CO₂-ekvivalenter for å få en oversikt over hvor mye rent CO₂ som ville gitt samme klimaeffekt som summen av alle de forskjellige gassene.

Ser man derimot kun på CO₂-utslippene, som i Norge i all hovedsak skyldes olje- og gassutvinning, har vi ikke redusert utslippene våre i det helet tatt.

– Dette er ukjent for folk flest. Det betyr at fra 1990 og frem til i dag bruker vi 30 prosent mer olje og gass, sier forfatter av klimarapporten og professor ved UiB, Helge Drange.

Det nytter ikke å se på nedgang i utslipp fra år til år, legger han til.

– Regjeringen ønsker å si at klimagassutslippene går ned. Det får de lov til, men det å ikke nevne at det ikke er en sikker nedgang og at vi sannsynligvis må vente noen år for å være sikre, det mener jeg er å holde tilbake informasjon.

Ser man på utslipp over en lengre tidsperiode, har vi globalt sluppet ut like mye klimagasser de siste 40 årene som fra 1750-1970.

– Vi har en økt avhengighet. Vi er CO₂-alkoholisert.

Etterlyser revisjonsapparat

Norge kom med egen klimalov i januar 2018, men Drange etterlyser en uavhengig faginstans som

Helge Drange, professor ved Universitetet i Bergen og Bjerknessenteret for klimaforskning.

FOTO: HELGESKODVIN/UIB

«Norge har overhodet ikke klimalederskap. Hverken politisk eller i bedrifter.»

hvert år gjennomgår klimaregnskapene regjeringen legger frem.

Dette er blant annet innført i Storbritannia.

– Hvert år leverer faginstansen en rapport til myndighetene som i sin tur må svare offentlig på funnene i rapporten. Rapporten vil vise hvor store utslipp vi har hatt de siste fem årene, forklarer Drange.

Forskjellen mellom en slik type gjennomgang og de politiske målene som er satt er at regjeringen må besvare hvordan disse målene skal nås i forhold til hva som er kravene fra Parisavtalen.

Beslutningstagere vil dermed bli utfordret årlig når det gjelder å svare på det eventuelle misforholdet mellom målet og resultatene som faktisk er nådd.

Drange mener dette ville vært en viktig prosess og vist akkurat hva vi lurte på når det gjelder å nå målene.

– Da vil det ikke lenger være sånn at folk hører

UFORSVARLIG: - For hver dag vi fortsetter med klimagassutslipp pålegger vi en stadig større byrde på kommende generasjoner og jordens økosystemer. Det er totalt uforsvarlig, sier professor Helge Drange. Her: En mann går forbi hjemmet sitt i Florida som ble totalrasert av orkanen Michael tidligere denne måneden.

FOTO: REUTERS/TERRAY SYLVESTER

om at klimagassutslippene har gått ned 1,7 prosent og tenker at vi har løst problemer. Det er litt for enkelt. Vi har knapt nok begynt på den omleggingen som skal til, sier han.

Norge trenger klimalederskap

Olje- og gassproduksjonen økte i 2017 for fjerde året på rad, og i 2023 skal kranene skrus opp på de nye feltene Sverdrup og Castberg.

- Vi kan gjerne peke på andre land og si at de ikke har kommet langt nok, men det er veldig mange som kan peke på Norge. Mange mener at Norge ligger godt an i forhold til resten av Europa, men slik er det ikke.

Norge er et demokrati med økonomisk fleksibilitet og vi har mulighet til å styre utviklingen mot et lavutslippssamfunn, mener Drange.

- Men vi har overhodet ikke lederskap. Hverken politisk eller i bedrifter.

Samtidig som det skrytes av kutt i utslipp, har

«Det er som å gå til legen. Man kan medisinere, men før eller siden må man gå til kilden av problemet. I dette tilfellet er det bruken av olje og gass man må se på, og det må gjøres i alle sektorer.»

regjeringen bevilget 50 millioner kroner i statsbudsjettet til videre oljeleting. I tillegg dekkes 70-80 prosent gjennom leterefusjonsordningen.

- Hvordan er det mulig å støtte industrien som er kilden til problemet mens fornybar energi-selskaper sliter med å finne kapital som er villig til å ta risiko for å komme i gang? spør Drange.

Oljeindustrien er i full gang med å elektrifisere de fem største oljefeltene på norsk sokkel, men dette hjelper dette lite i den store sammenheng.

97 prosent av utslippene skyldes forbruk av olje og gass, ikke produksjon. Globalt vil utslippskutt gjennom elektrifisering av oljeplattformer dermed ha lite å si.

- Vi vet hvor dette går. Det er oppskriften på at vi ikke når klimamålene i det hele tatt, sier Drange.

Frykter å bli møtt i døren

Norske myndigheter er veldig forsiktige når det gjelder å si konkret hva som skal kuttes innenfor

de ulike sektorene, sier Drange.

- De frykter å bli møtt i døren. Men skal vi virkelig få til en omstilling og gå vekk fra fossil energi, så har vi ikke noe valg. Man må sette mål og respondere på om man ligger under eller over og så igangsette tiltak.

Drange etterlyser en nasjonal dugnad der politikere tar initiativ til å samles om problemet og gode tiltak for å løse det.

- Det er her jeg savner en tydelig lederstemme, hvor er lederstemmen i Norge som kan hjelpe med å få dette til? spør han.

CO2-utslipp med virkning tusen år frem i tid

Helt konkrete kutt må til i de fire store sektorene: energiproduksjon, transport, industri og landbruk.

- Det å tro på at det skal komme en fiks løsning en gang i fremtiden fordi vi står ovenfor et problem er fullstendig naivt, sier Drange.

Dagens CO2-utslipp vil ha en klimaeffekt på rundt 20 prosent selv tusen år frem i tid.

- For hver dag vi fortsetter med klimagassutslipp pålegger vi en stadig større byrde på kommende generasjoner og jordens økosystemer. Det er totalt uforsvarlig.

Effekten av nåværende tiltak blir dessuten mindre og mindre fordi man har hentet ut de lettvinde resultatene.

- Man må man gå til kilden på problemet, sier Drange.

- Det er som å gå til legen. Man kan medisinere, men før eller siden må man gå til kilden av problemet. I dette tilfellet er det bruken av olje og gass man må se på, og det må gjøres i alle sektorer. ●

CO2 og CO2-ekvivalenter

SSBs tall fremstiller utslippene fra alle klimagasser i såkalte CO2-ekvivalenter. Men siden forbrenning av fossile brensler gir CO2-utslipp, må vi se på nettopp CO2-utslipp for å finne forbruket av dem. Da finner vi at:

- Norge har økt sine CO2-utslipp kraftig siden 1990, med nær 30 prosent.
- Holdes olje og gass utenfor, har Norges CO2-utslipp økt med 12 prosent.
- Av Europas land med over én million innbyggere viser bare Kypros større økning.
- EU landene har i snitt redusert sine CO2-utslipp med 22 prosent.

Norge har videre et vesentlig større globalt CO2-avtrykk enn vår nasjonale statistikk avslører: Norge er verdens fjerde største eksportør av olje og gass målt i CO2-utslipp, og vi er verdens nest største eksportør av olje og gass per innbygger.

KILDE: NORSK KLIMASTIFTELSE / HELGE DRANGE

Oppsummering av rapporten

- Norges CO2-utslipp har økt med nær 30 prosent siden 1990. Bare Kypros har større økning av Europas 36 land med over én million innbyggere.
- Norges CO2-utslipp har flatet ut siden midten av 2000 tallet, men viser fremdeles ikke en statistisk sikker nedadgående trend.
- EUs 28 land har, i gjennomsnitt, en prosentvis reduksjon av sine CO2-utslipp på 22 prosent siden 1990.
- I 2017 ligger Norges CO2-utslipp per innbygger henholdsvis 7,37 og 92 prosent over tilsvarende utslipp fra Finland, Danmark og Sverige.
- Norges innenlands CO2-utslipp per innbygger ligger 75 prosent over gjennomsnittlig utslipp per person på jorden, og 25 prosent over utslippene fra EU28-landene.
- CO2-utslippene fra utvinning av olje og gass i norsk sektor utgjør ca. tre prosent av CO2-utslippene fra sluttbruk i Europa.
- Elektrifisering av norsk sokkel vil ha marginal klimavirkning globalt.

KILDE: NORSK KLIMASTIFTELSE / HELGE DRANGE